

Kant'ta Özgürlük Ahlak ve Din

Ahmet UĞURLU

eski
renk

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1699

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Eskiyezi

Yayın No | Publication Number: 341

Kitap Adı : Kant'ta Özgürlük Ahlak ve Din

Book Title : Freedom Ethics and Religion in Kant

ISBN : 978-625-5536-54-9

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255536549

Yazar | Author: Ahmet Uğurlu | orcid.org/0000-0002-6983-7891

Kurum | Institution: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01x1kqx83

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 180 (xii + 168)

Yayın Tarihi | Publication Date: Eylül | September 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB - Felsefi etik ve ahlak | Philosophy: ethics & moral philosophy

BISAC: PHI005000 - Felsefe / Ahlak & Etik | Philosophy / Ethics & Moral Philosophy

THEMA: QDAX - Felsefi etik | Philosophical ethics

LC Classification: B2799.E8 - Ahlak felsefesi – Kant | Ethics – Kant

DEWEY: 170 - Ahlak felsefesi | Ethics

WoS Category: Philosophy | Felsefe

WoS Citation Topics Meso: Philosophy | Felsefe

WoS Citation Topics Micro: Ethics and moral philosophy | Etik ve ahlak felsefesi

Scopus Subject Areas: 1211 - Felsefe | Philosophy

Atf Bilgisi | Cite as: Uğurlu, Ahmet. *Kant'ta Özgürlük Ahlak ve Din*. Ankara: FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Kant'ta Özgürlük Ahlak ve Din

Ahmet UĞURLU

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Ahmet UĞURLU

1979 Yılında Bitlis'in Hizan ilçesinin Kapısuyu köyünde dünyaya gelmiştir. İlkokul eğitimini Bitlis merkezde bulunan bir okulda tamamladıktan sonra orta eğitimi için Bitlis İmam Hatip Lisesine kaydını yapmıştır. 1996 yılında bu okuldan mezun olduktan bir yıl sonra Lisans eğitim için Harran Üniversitesi İlahiyat fakültesindeki eğitimine başlamıştır. 2002 yılında buradan mezun olduk-tan sonra bir süre öğretmenlik görevinde bulunduktan sonra aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Kalam bilim dalında “El-İbane adlı eseri örneğinde El-Eş’ârî’inin Kelamcılığı” adlı yük-sek lisans tezini tamamlamıştır. Kısa bir süre sonra İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri bölümünde doktora eğitimine başlamıştır. Doktora eğitimini “Schopenhauer’de İrade ve Ahlak” adlı tezi sunduktan sonra 2013 yılında tamamlamıştır. Aynı yılda Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde Din Bilimleri Ana bilim dalında öğretim üyeliği görevine başlamıştır. Bu görevine halen devam etmektedir.

He was born in 1979 in Kapısuyu village of Hizan district, Bitlis, Türkiye. After completing his primary education in Bitlis city center, he continued his secondary education at Bitlis Imam Hatip High School, from which he graduated in 1996.

In 1997, he enrolled in the Faculty of Theology at Harran University and graduated in 2002. Following his graduation, he worked as a teacher for a short period. He then pursued his master’s degree at Harran University, Institute of Social Sciences, Department of Kalam, with a thesis entitled “Al-Ibana as an Example of al-Ash’ârî’s Theological Thought.”

Shortly afterwards, he began his doctoral studies at Istanbul University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies. He completed his PhD in 2013 with a dissertation entitled “Will and Morality in Schopenhauer.”

In the same year, he was appointed as a faculty member in the Department of Religious Studies at the Faculty of Theology, Bolu Abant İzzet Baysal University, where he still continues to serve.

Kitap Hakkında

Kant'ta Özgürlük Ahlak ve Din

Bu eser, Kant'ın düşünce sisteminde özgürlük, ahlak ve din arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Yazar Ahmet Uğurlu, Kant'ın eleştirel felsefesini yalnızca birinci Kritik bağlamında ele almanın, onun düşünce bütünlüğünü kavramaya engel olduğunu vurgular. Bu nedenle kitap, özellikle pratik akıl ve ahlak anlayışının din felsefesiyle kurduğu bağı merkeze alır. Kant'a göre özgürlük, ahlak yasasının zorunlu koşuludur ve her insanın iç tecrübesinde deneyimlenebilir. Bu bağlamda özgürlük, doğa yasalarının nedenselliğine tabi olmayan bir alan açar ve insanı otonom bir varlık olarak konumlandırır.

Eserde Kant'ın ahlak yasası ile en yüksek iyi fikri arasında kurduğu bağ ayrıntılı olarak tartışılır. Kant için Tanrı ve ruhun ölümsüzlüğü teorik olarak kanıtlanamaz; ancak pratik aklın postülatları olarak kabul edilmeleri gerekir. Böylece ahlakın tamamlanması, yani en yüksek iyinin gerçekleşmesi, dini zorunlu kılar. Kant'ın bu yaklaşımı, "saf akıl dini" kavramı ile ifadesini bulur. Saf akıl dini, tarihsel ve kurumsal dinlerin aksine, akla dayalı, evrensel ve antropomorfik öğelerden arındırılmış bir din anlayışıdır.

Kitapta ayrıca klasik ilahi dinlerle Kant'ın saf akıl dini arasındaki farklılıklar ele alınır. Kant'a göre klasik dinler, iyiliği Tanrı'nın buyruklarına itaate indirgerken, onun ahlak merkezli din anlayışı, özgür bireyin niyetlerini ahlak yasasına uygun hale getirme mücadelesine dayanır. Bu mücadele yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal bir sorumluluk olarak da görülür. Uğurlu, Kant'ın din anlayışının hem klasik teolojiden hem de geleneksel dinlerden ayrılan özgün yönlerini ortaya koyarak, onun modern din felsefesine katkısını sistematik biçimde analiz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kant; Özgürlük; Ahlak Yasası; Saf Akıl Dini; En Yüksek İyi

About The Book

Freedom Ethics and Religion in Kant

This work examines the relationship between freedom, ethics, and religion within Kant's philosophical system. The author, Ahmet Uğurlu, emphasizes that approaching Kant's critical philosophy solely through the lens of the first Critique prevents a full understanding of his thought as a whole. Therefore, the book focuses particularly on the connection between practical reason, Kant's moral philosophy, and his philosophy of religion. For Kant, freedom is the necessary condition of the moral law and can be experienced within every individual's inner life. In this context, freedom opens a sphere not subject to the causality of natural laws and positions the human being as an autonomous agent.

The book discusses in detail the link Kant establishes between the moral law and the concept of the highest good. According to Kant, neither God nor the immortality of the soul can be proven theoretically; however, they must be accepted as postulates of practical reason. Thus, the completion of morality—that is, the realization of the highest good—necessitates religion. This approach finds its expression in the notion of the “religion of pure reason.” Unlike historical and institutional religions, the religion of pure reason is rational, universal, and stripped of anthropomorphic elements.

The book also explores the differences between classical revealed religions and Kant's religion of pure reason. While classical religions reduce goodness to obedience to God's commands, Kant's morality-centered conception of religion rests on the struggle of the free individual to align intentions with the moral law. This struggle is regarded not only as an individual duty but also as a social responsibility. Uğurlu systematically analyzes the distinctive aspects of Kant's understanding of religion that diverge from both classical theology and traditional religions, highlighting his contribution to modern philosophy of religion.

Keywords: Kant; Freedom; Moral Law; Religion of Pure Reason; Highest Good

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
KANT DÜŞÜNCESİNDE ÖZGÜRLÜK VE AHLAK	11
Özgürlük	11
Ahlak Yasası	30
Mutluluk ve En yüksek İyi	51
Aklın İdeaları	60
İKİNCİ BÖLÜM	
KANT DÜŞÜNCESİNDE AHLAK VE DİN	75
Kötülük	75
İyiliğin Gerçekleşme Umudu ve İmkânı	104
İyiliğin Gerçekleşme Yükümlülüğü ve Din	118
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
KLASİK İLAHİ DİNLER VE KANT'IN DİN YORUMU	123
Klasik İlahi Dinlerde Erdem ve Kötülük	123
Kant'ın Klasik Din Eleştirisi	139
SONUÇ	155
BİBLİYOGRAFYA	163
DİZİN	165

ÖN SÖZ

Kant düşüncesinin arkitektonik yapısı nedeniyle sadece bazı konuların çalışılması bu düşüncenin anlaşılmasının önünde en büyük engellerden biri olduğu söylenebilir. Sadece bazı yönleri ile çalışılmış olması Kant'ın anlaşılmasını epey zorlaştırmaktadır. Ülkemizdeki akademik çalışmalar Kant'ın birinci kritiğine yoğunlaştığı için Kant düşüncesinin bütünlüğü ya da projesindeki temel amacın yakalanamadığını söylemek mümkündür. Bu nedenle de Kant'ın hem teorik hem de pratik alanda neyi gerçekleştirdiğini görebilmek için pratik alandaki görüşlerinin bir devamı olan din hakkındaki yorumlarını bu alanla ilişkili bir şekilde ele almak gerektiği açıktır. Kant her bir alanın sınırlarını olabildiğince belirgin bir şekilde çizmeye çalışmış olsa da bunların arasında var olan ilişkiyi de göz ardı ettiğini söylemek doğru değildir.

Kant'ın bir aydınlanma filozofu olarak dinin insan yaşamındaki yerini akla uygun bir şekilde yeniden belirleme ihtiyacı hissettiğini söylemek gerekir. Daha önceki dönemlerde din insanın aklını ve buna bağlı olarak da özgürlüğünü kullanmayı olabildiğine sınırladığı için insanların kurtuluşunu kendi çabalarıyla elde etmeye dair bir umutlarının olduğunu söylemek mümkün değildir. Kant bu durumu ergin olmama olarak nitelendirdiği için insanların yaşamın tümünü kuşatan meselelerde aklını özgürce nasıl kullanacağı ve böylece kuşatılmışlıklardan kurtulacağı bir dünyanın var olabileceğinin arayışına girmiştir. Ona göre bilme ile inancın alanını ayırmak gerekir ki birbirlerinin inkârına yola açmayacak bir yaklaşım ortaya konulsun. Çünkü daha önceki dönemlerde pratik alanın bir devamı olarak din, insanların kurtuluşa ulaşabileceği aklın kullanımına belli bir yön tayin etmiş; bu da insanların hem doğa alanında hem de ahlak alanında yanlış kanaatlere sahip olmasına kaynaklık etmiştir. Ona göre bilme doğa alanı ile ilişkili iken ahlak özgürlük alanı ile ilişkili-

dir. Doğa alanında müdrike tarafından duyuşal nesnelere belirleme koşulları araştırılıyorken özgürlük alanında aklın bir nesnenin varlığına nasıl neden olduğu araştırılmaktadır. Kant doğa alanında iyiye dair herhangi bir felsefi araştırmanın doğru olmadığını düşünür. Ona göre iyiyi ve erdemli olanın araştırılması özgürlükle yani salt akılla ilişkili olmalıdır. Çünkü salt akıl istenci ahlak yasası aracılığı ile belirleyebilirse en yüksek iyinin gerçekleşebilme imkânından bahsedilebilir.

Kant dini en yüksek iyinin gerçekleşme imkânının araştırılması meselesiyle ilişkili görür. Ona göre din ahlak yasasının kaynağında var olmasa da fiziksel yasaların geçerli olduğu doğada nasıl olur da özgür varlıkların bir nesnenin var olmasına neden olabileceğinin açıklaması ile ilişkili olmak durumundadır. Fakat ona göre bu din tarihsel tecrübelerden etkilenerak şekillenen klasik dinler değil; bilakis tecrübeden tamamen arınmış olan saf akıl dini olmalıdır. Bu dinin Tanrı'sının belli sıfatlarından bahsedilse de klasik dinlerdeki antropomorfbik bir yapıda olduğu söylenemez. Bu nedenle de ibadethanelerde yalvarma ya da aşırı derece ayinler düzenleyerek razı edilecek bir varlık değildir. Bilakis bu Tanrı'dan kurtuluş ancak ahlak yasasına uygun bir istence sahip olma çabasıyla umut edilebilir. Bu nedenle de kişinin asıl mücadelesi ahlak yasasının geçerli olduğu bir dünyanın hem bireysel hem de toplumsal düzeyde mümkün kılınmaya yönelik olmalıdır.

Bu eserde Kant'ın saf akıl dini diye tabir ettiği din yorumu ile klasik yaklaşım arasında nasıl bir farklılık olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca Kant'ın saf akıl dinini kendi pratik alan düşüncesi ile nasıl ilişkilendirdiği de izah edilmeye çalışılmıştır. Kant'ın klasik dinlere yönelik eleştirisinin anlaşılmasının da önemli olduğu açıktır. Bu amaçla Kant saf akıl dini üzerinden klasik dinleri nasıl eleştirdiği de gösterilmeye çalışılmıştır. Önceki eserde olduğu gibi bu çalışmanın fikri alt yapısının oluşmasında katkıları yadsınamayacak kadar büyük olan değerli hocam

Ayhan ÇİTİL beye teŖekkürlerimi sunuyorum. Yazdığım metinlerin büyük bir kısmını erinmeden okuyup düzeltmeleri yapan kıymetli dostum İbrahim Direkli beye de Ŗükranlarımı sunarım. Akademik çalışmalarımnda onlara göstermem gereken ilgiden kısmak durumunda kaldığımdan dolayı gelecek hayatlarında umarım beni anlayışla karşılayacak olan Furkan Ali ve Emir Erdem adlı çocuklarıma bu kitabı ithaf ediyorum.